

se at de er gode nok for Oljefondet: visbyrden

funnsansvar. Finansforvaltningen følger jo hva som skjer i verden rundt oss.

Strengere, og mindre

Det er Etikkrådet som forvalter de etiske retningslinjene og innstiller på hvilke selskaper som skal ekskluderes fra å bli investert i. Så langt gjelder det 125 selskaper. Det mener Øvald trolig er for lite.

– Jeg mener etikkrådet har for lite ressurser og at 125 selskaper sannsynligvis er altfor lite i et investeringsunivers på 9000 selskaper.

– Hvorfor det?

– Det å finne kunnskap og informasjon om hva 9000 selskaper driver med er vanskelig for et sekretariat på åtte personer.

Hun mener det er mulig å snu bevisbyrden, så det blir selskapene som må vise at de arbeider i tråd med fondets retningslinjer.

– Det er krevende men noe som gjør det mer håndterlig er at vi kan halvere antall selskaper. 4500 er fortsatt veldig mange. Det å bekrefte hva selskapene gjør til enhver tid er

vanskelig, og man risikerer mange pene ord på glanset papir. Men ny teknologi kan bidra til å sikre data man kan stole på, og interessen for bærekraftige investeringer er stor.

Mer utviklingsstøtte

Flere økonomer, blant andre Kalle Moene, har tatt til orde for at deler av fondet burde brukes på utviklingshjelp. Øvald har sansen for diskusjonen.

– På Oljefondets sider står det at vi skal forvalte formuen på vegne av framtidens generasjoner. Ingen har noensinne tenkt på at man skal presisere at det er norske generasjoner. I og med at det er så gigantisk stort, bør vi diskutere om solidariteten med våre barns barnebarns barn er sterkere enn den med barn som trenger hjelp i dag.

– En teori sier at din plassering i det økonomiske systemet preger hva du mener og gjør, ikke omvendt. Gjør Oljefondet Norge til et land av rentenister?

– Det finnes et svensk ut-

trykk som heter hemmablind. Man ser ikke så godt det nære. Rike familier snakker gjerne ikke så mye om egen formue. Jeg mener absolutt at vi trenger å tenke over dette. Vi trenger en oljefondsutredning, en slags kombinasjon av maktutredningen og verdikommisjonen.

– Det er kanskje en kontrast mellom manges syn på Oljefondet som uttrykk for Norges gode vilje, og det at fondet i sin tid stemte mot gjeldsrensing for Hellas?

– Hellas er et godt eksempel på hvordan de finansielle beslutningene kolliderer med hva folk mener er riktig å gjøre. Grunnen til at Oljefondet stemte mot var at den europeiske sentralbanken og de store aktørene ga seg selv helt andre og bedre betingelser. Likebehandling av aksjonærer er et prinsipp vi har bedt dem følge.

– Vi må lage et regelverk for forvaltning som er bevisst at slike situasjoner vil komme igjen, sier Camilla Bakken Øvald.

paalh@klassekampen.no

ØKONOMEN SVARER

LØPER FRA UTGIFTENE? Selv med eldrebølge har vi råd til velferdsstaten, skriver Roman Eliassen.

FOTO: GORM KALLESTAD, NTB SCANPIX

Feil spørsmål

Har vi råd til velferdsstaten i framtida?

Roman Eliassen
VELFERD

Statsminister Erna Solberg advarer om at vi må jobbe lenger om vi skal ha råd til velferdsstaten i framtida. Regjeringens perspektivmelding av 2017 peker på et stort inndekningsbehov for statsfinansene om vi skal opprettholde velferdstilbudet fram til 2060. Hovedårsaken til dette er «eldrebølgen» som snart skyller over vårt land; antallet eldre vil vokse relativt til antall mennesker i arbeid. Hvordan skal vi få råd til det?

I Perspektivmeldingen er det fire forslag for å tette gapet: økt arbeidsinnsats, effektivisering, «privat medfinansiering» og økte skatter. Om alt skal «dekkes inn» ved økte skatter, må skattesatsen øke fra 24 prosent i 2017 til 34,9 prosent i 2060. Det anses som uaktuelt av dagens regjering.

Hva vil det bety for Eva Lønnsomtaker om vi går for den skisserte skatteøkningen? Eva tjener 380.000 kroner etter skatt i dag. Uten skatteøkning vil framtidens Eva motta en lønn etter skatt (justert for inflasjon) på 764.000 kroner i 2060 – altså dobbelt så mye kjøpekraft som i dag – om vi følger Perspektivmeldingens anslag for reallønnsvekst. Om vi øker skatten til 34,9 prosent for å opprettholde

velferdstilbudet, vil Eva ha en lønn etter skatt på 654.000 i 2060, altså 72 prosent mer kjøpekraft enn i dag. Det gir sågar rom for en betydelig styrking av velferden, uten at hun får mindre å rutte med. Sånn sett har vi åpenbart råd.

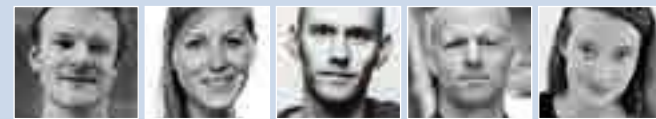
Men spørsmålet, «har vi råd?», er feil stilt. Regjeringens beregning baserer seg på at statsbudsjettet skal være i balanse. Det kan høres fornuftig ut at staten ikke skal bruke mer penger enn den har. Men staten er ingen husholdning. Dersom det er ledig kapasitet i økonomien, er det samfunnsøkonomisk lønnsomt hvis staten øker sysselsettingen ved å underskuddsbudsjettere.

Underskudd på statsbudsjettet er verken dårlig eller bra i seg selv. Hvis offentlig sektor øker underskuddet, må privat sektor per definisjon øke overskuddet tilsvarende (gitt at betalingsbalansen overfor utlandet forblir konstant). Det er nivået på den samlede økonomiske aktiviteten som er avgjørende, og det er her skatten kommer inn i bildet.

Skatt reduserer kjøpekraften i privat sektor, og offentlige utgifter øker kjøpekraften i offentlig sektor. Ved å skattlegge, og samtidig øke offentlige utgifter, flytter vi økonomisk aktivitet fra privat til offentlig sektor. Det kan man være for eller mot, men avveiningen er et politisk spørsmål. Vi betaler ikke for framtida ved å balansere budsjettene, men ved å sørge for jobber til flest mulig og investering i produktiv industri. Det har vi ikke råd til å la være med.

Roman Eliassen, samfunnsøkonom, Manifest Tankesmie
roman.eliasen@gmail.com

Lurer du på noe om samfunnsøkonomi, så skal våre økonomer gjøre sitt beste for å svare. Send inn ditt spørsmål til redsek@klassekampen.no

Askill Halse

Katinka Holtmark

Roman Eliassen

Jørgen Juel Andersen

Sara Cools